

SOCIALENHETEN

Tillsyn av handikappomsorgen i Härryda kommun

*Med inriktning på organisation,
kvalitet och rättssäkerhet*

2003:49

**Tillsyn av
handikappomsorgen
i Härryda kommun**

Publikation 2003:49

ISSN 1403-168X

Rapporten sammanställd av: Annalena Berndtsson och Berit Davidsson

Produktion: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Socialenheten

Tryck: Länsstyrelsen Västra Götalands Repro, Vänersborg

Innehåll

BAKGRUND	2
Aktuell lagstiftning	2
LSS	2
SoL.....	3
Planering/Sanktionsavgifter	3
SYFTET MED TILLSYNEN	4
METOD	4
SAMMANFATTANDE BEDÖMNING.....	5
OMFATTNING OCH ORGANISATION AV INSATSER TILL PERSONER MED	
FUNKTIONSHINDER	6
Länsstyrelsens bedömning:	8
SAMVERKAN MED INTRESSEORGANISATIONERNA.....	8
Länsstyrelsens bedömning	9
MÅL OCH PLANER	9
Länsstyrelsens bedömning:	10
RÄTTSSÄKERHET.....	11
Aktgranskning.....	11
Personakt	11
Ansökan/begäran om insats.....	12
Utredning/beslutsunderlag	12
Beslut.....	13
Handläggningstider	13
Verkställighet av beslut.....	13
Uppföljning	14
Länsstyrelsens bedömning:	14
KVALITET I VERKSAMHETEN.....	14
Resurser för att genomföra insatserna	15
Tillräckligt med personal	15
Kompetent personal.....	16
Länsstyrelsens bedömning	16
Övriga resurser.....	17
Länsstyrelsens bedömning	18
Innehållet i verksamheten.....	18
Länsstyrelsens bedömning	20
Metoder för uppföljning och egenkontroll.....	21
Länsstyrelsens bedömning	21
FYSISK TILLGÄNGLIGHET I KOMMUNEN	21
Länsstyrelsens bedömning:	22

BAKGRUND

Länsstyrelsen genomför årligen sedan 1996 en granskning av socialtjänstens insatser till människor med funktionshinder i länets kommuner.

Tidigare har granskats:

Strömstad	Uddevalla, distr. Dalaberg
Partille	Borås
Tidaholm	Falköping
Bengtsfors	Åmål
Hjo	Karlsborg
Lerum	Göteborg: SDN Bergsjön, Lundby, Tynnered och Torslanda
Uddevalla (hela kommunen)	
Mellerud.	

Granskningen omfattar kommunens insatser till personer med olika slags funktionshinder. Eftersom personer med utvecklingsstörning samt personer med psykiska funktionshinder har behov av insatser som kräver uppbyggnad av egna verksamheter har tillsynen av dessa fått relativt stort utrymme.

Aktuell lagstiftning

Länsstyrelserna har tillsyn över verksamhet enligt socialtjänstlagen, SoL och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, som är de lagar som tillämpas när det gäller insatser till personer med funktionshinder.

LSS

I 1 § LSS sägs att denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer med

1. utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

De grundläggande principerna i LSS har uttryckts i termer som t ex tillgänglighet och samhällsdeltagande, självbestämmande och valfrihet. Följande insatser regleras i lagen:

- Rådgivning och annat personligt stöd
- Biträde av personlig assistent
- Ledsagarservice
- Biträde av kontaktperson
- Avlösarservice i hemmet
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- Bostad med särskild service för barn och ungdom
- Bostad med särskild service för vuxna (bl. a. gruppboendestäder)
- Daglig verksamhet (för personkrets enligt 1 §, punkt 1 och 2).

Den enskilde har enligt 10 § LSS, rätt att begära en individuell plan med beslutade och planerade insatser.

SoL

Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL, har den som inte själv kan tillgodoses sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till annat bistånd för sin försörjning eller sin livsföring i övrigt.

Enligt 5 kap. 7 och 8 § SoL ska socialnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Nämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och att han/hon får bo på ett sätt som är anpassat efter hans/hennes behov av stöd. Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av ovan nämnda svårigheter behöver ett sådant boende.

Ett förtydligande gjordes i samband med den s.k. psyk-ädel reformen genom att det i 8 § föreskrivs att till kommunens uppgifter hör att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med *såväl fysiska som psykiska funktionshinder* samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden. Kommunen skall också planera sina insatser för människor *med fysiska och psykiska funktionshinder*.

Planering/Sanktionsavgifter

Ett tillägg gjordes i tillsynsparagraferna i SoL och LSS den 1 juli 2000 som innebär att länsstyrelsen ska verka för att kommunerna planerar för att kunna tillgodose framtida stöd- och servicebehov för äldre och funktionshindrade.

Från 1 juli 2002 gäller enligt 16 kap. 16 § SoL och 28 § LSS att en kommun som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla en insats enligt SoL eller LSS som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande skall betala en särskild avgift (sanktionsavgift).

SYFTET MED TILLSYVEN

Länsstyrelsens tillsyn av insatser för personer med funktionshinder i Härryda kommun skall ge svar på följande frågor:

- ☐ Hur har nämnden organiserat stödet till personer med funktionshinder?
- ☐ Har insatserna en god kvalitet?
- ☐ Hur garanteras den enskildes rättssäkerhet?

Förväntad effekt är att kommunens insatser för personer med funktionshinder uppmärksammas och att eventuella brister avhjälpas.

METOD

Länsstyrelsen har sänt ut frågeformulär till verksamhetsansvarig för att få en bild/kartläggning av organisation och insatser.

En enkät har sänts till ett antal handikapporganisationer med frågor om samverkan, tillgänglighet och resurser. De organisationer som har besvarat enkäten är:

Handikappföreningarna i Härryda, HSO

De Handikappades Riksförbund Mölndal/Härryda avd., DHR

Synskadades Riksförbund, SRF

Föreningen för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna, FUB

Länsstyrelsens handläggare har vid sin granskning i kommunen

- intervjuat verksamhetschefen,
- intervjuat enhetschefer med ansvar för personlig assistans, ledsagning, kontaktpersoner, korttidsvistelse, gruppboendestäder och dagverksamheter,
- besökt och intervjuat personal och brukare/företrädare och/eller anhöriga vid Orrekullens gruppboende i Mölnlycke, Prästgården i Rävlanda, Björkhaga korttidshem i Landvetter, Solhem, daglig verksamhet i Landvetter, Solstens gruppboende och boendestödsgrupp samt Lindska serviceboendet i Mölnlycke.
- sammanträffat med representanter för handikapprådet.

Vid intervjuerna har använts strukturerade frågeformulär.

Länsstyrelsen har granskat 25 personakter enligt LSS.

Länsstyrelsens bedömningar bygger på ovanstående samt på erhållet skriftligt material.

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Länsstyrelsen gör sina bedömningar under flertalet av rapportens olika rubriker. Vissa synpunkter vill Länsstyrelsen dock lyfta fram:

- Det är enligt Länsstyrelsens bedömning en fördel för den enskilde brukaren att handikappomsorgen är organiserad i ett eget verksamhetsområde. Det innebär att det blir tydligt för den enskilde vart han ska vända sig.
- Beträffande uppsökande verksamhet bedömer Länsstyrelsen att uppdraget och ansvaret för en systematisk uppsökande verksamhet behöver formuleras tydligare och det bör klart framgå vilket ansvar olika befattningshavare har för olika former av uppsökande verksamhet.
- Länsstyrelsen vill betona vikten av att det kommunala handikapprådet ges möjlighet att fungera som en *samrådsgrupp*. Detta innebär dels att information ges till rådet i så god tid att representanterna har möjlighet att sätta sig in i ärendena och dels att de synpunkter som rådet har blir beaktade *innan* beslut är fattade.
- Det är mycket positivt att det finns tydliga och adekvata mål på övergripande nivå och på verksamhetsnivå. Det återstår dock att förankra dessa hos brukarna, företrädare och anhöriga.
- Länsstyrelsen bedömer att rättssäkerheten i Härryda kommun i stort sett är tillgodosedd men handläggningstiden är oacceptabelt lång i vissa ärenden.
- Handläggningstiderna i vissa enskilda ärendena är längre än nödvändigt, troligen beroende på att en tjänst är obesatt.
- Länsstyrelsen bedömer att flertalet av personalen på olika nivåer har en god kompetens. Det är mycket positivt att ett systematiskt arbete med kompetensutveckling har startat för att bibehålla och öka personalens kompetens.
- Länsstyrelsen konstaterar med tillfredsställelse att bostäderna med särskild service är fullvärdiga och att det bor ett litet antal i personer i både gruppbo- och servicebostäderna. Enligt förarbetena till LSS lagstiftningen och i den skrift som Socialstyrelsen gett ut om stöd för rättstillämpning och handläggning sägs bland annat att bostaden är den enskildes privata och permanenta hem och den skall inte ha institutionell prägel. *Länsstyrelsen anser att de skyltar med text gruppbo- och bostadens namn ger intryck av institution och bör tas bort.*
- Länsstyrelsen kan konstatera att det finns en hög medvetenhet bland all personal om rätten till integritet i boende och på korttidshem.
- De enskildas självbestämmande, valfrihet och delaktighet i samhället begränsas givetvis av handikapp, men har enligt Länsstyrelsens uppfattning en hög prioritet i kommunens olika verksamheter.

OMFATTNING OCH ORGANISATION AV INSATSER TILL PERSONER MED FUNKTIONSHINDER

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Organisationen bör vara sådan att den enskilde vet vem som ansvarar för de insatser och det stöd som han/hon har rätt till.

Ansvarsfördelningen inom organisationen skall vara tydlig och rutiner för samverkan skall vara väl kända.

Till kommunens uppgifter hör enligt 15 § LSS, att informera om mål och medel för verksamheten samt fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är. Det innebär att det bör finnas information som riktar sig till både allmänhet och direkt till människor med funktionshinder. Det innebär också att det ska finnas uppsökande verksamhet. Motsvarande uppgifter för nämnden finns i socialtjänstlagens 3 kap 1 §.

Härryda kommun ligger mellan Göteborg och Borås och har drygt 30 000 invånare.

Mölnlycke är största orten. Närmast flygplatsen ligger Landvetter och den lilla orten Härryda. I öster ligger Hindås, Rävlanda och Hällingsjö.

Kommunens yta är 290 kvadratkilometer och det är tre mil från den östra kommungränsen till den västra. Hälften av ytan täcks av skog och en tolfte-del är sjöar.

Nedanstående information är hämtad från enkätsvar, intervjuer, hemsida mm:

Organisationen

Kommunstyrelsen med ett socialt utskott på sju personer är ytterst ansvarig för insatser för personer med funktionshinder. Handikappomsorgen är ett eget verksamhetsområde inom sektorn för socialtjänst. Knuten till verksamhetschefen finns en person som sköter administrationen, en verksamhetsutvecklare som också är arbetsledare för den handläggningsgrupp på tre personer som utreder och fattar beslut främst enligt LSS men även enligt SoL. Det finns en enhet för samtliga boenden och korttidshem enligt LSS med tre enhetschefer. Den omfattar åtta bostäder med särskild service varav sex är gruppboendestäder och två servicebostäder som leds av tre enhetschefer. Det finns ett korttidshem som har en enhetschef. En enhet består av daglig verksamhet enligt LSS och det finns tre verksamheter på olika orter i kommunen och leds av en enhetschef. En annan enhetschef har ansvaret för boendet för psykiskt funktionshindrade i form av en gruppboendestad och en boendestödsgrupp. Samma person handlägger också ärenden som rör personer med psykiska funktionshinder, vilket har varit svårt att hinna med, men en förändring kommer att ske. Daglig verksamhet för psykiskt funktionshindrade består av flera större och mindre grupper med olika inriktningar och leds av en enhetschef. Personlig assistans, avlösarservice och ledsagare leds av två enhetschefer. På denna enhet har det varit en stor omsättning på enhetschefer och för närvarande köps den ena tjänsten från Proffice.

Insatser

I enkäten som Länsstyrelsen begärde svar på inför denna tillsyn redovisades att totalt 161 personer, varav tio som har psykiska funktionshinder, hade insatser enligt LSS i kommunen. Enligt statistik från Socialstyrelsen finns i genomsnitt i landet 50 personer per 10.000 invånare som har beslut om insatser enligt LSS. Det innebär att Hälaryda har något fler insatser än genomsnittet i landet.

Det finns 21 personer som har personlig assistans enligt LSS och kommunen verkställer försäkringskassans beslut om LASS för ytterligare 20 personer. Det finns 27 personer som har ledsagareservice enligt LSS. Kontaktperson enligt LSS är beviljat till 18 personer. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet i form av korttidshem, stödfamilj eller lägervistelse har 60 barn och 20 vuxna. 30 familjer har avlösarservice i hemmet

Det är 121 personer med psykiska funktionshinder som hade insatser enligt SoL. Av dessa hade 80 daglig sysselsättning och 32 boendestöd. Ytterligare 85 personer med funktionshinder under 65 år hade biståndsinsatser enligt SoL.

Uppsökande verksamhet

När det gäller uppsökande verksamhet så träffar handikappomsorgens tjänstemän andra myndigheter som skolan, regionens psykiatrigrupp, försäkringskassan, barn och vuxenhabiliteringen och kuratorsgruppen. Enligt verksamhetschefen har handläggarna och enhetscheferna del i den uppsökande verksamheten. Det finns inte, enligt handläggarna, uttalat vem som ansvarar för den uppsökande verksamheten, men de har kontakt med barnmottagningen, Bup och vuxenpsykiatriska mottagningen bland andra. De handikapporganisationer som svarat på Länsstyrelsens enkät anser att kommunen inte bedriver någon uppsökande verksamhet mer än till personer över 80 år. En organisation svarar att de upplever att kommunen inte hinner med det.

Information

Allmän information finns på kommunens hemsida och en broschyr "Information om kommunens stöd och service till personer med funktionshinder" har nyligen tagits fram. Vid tidpunkten för Länsstyrelsens tillsyn planerades för europeiska handikappåret med bland annat öppet hus i kommunhuset med annonser i tidningar och på hemsidan.

Handläggarna är enligt egen bedömning underbemannade och det är svårt för brukarna att få tag i dem per telefon. De får klagomål från brukarna. Det är också långa väntetider och långa utredningstider. Av de handikapporganisationer som besvarat Länsstyrelsens enkät anser två att det är lätt få tag i handläggare och ansvariga medan de andra två anser att det är särskilt svårt att få tag i handläggarna. En av de intervjuade anhöriga anser att "Hälaryda är botten på att informera. Det fungerar dåligt, den som skriker högst och mest får mest hjälp". Ytterligare två anser att de får mycket lite information.

Länsstyrelsens bedömning:

Det är enligt Länsstyrelsens bedömning en fördel för den enskilde brukaren att handikappomsorgen är organiserad i ett eget verksamhetsområde. Det innebär att det blir tydligt för den enskilde vart han eller hon ska vända sig. Andra fördelar kan vara att handikappfrågorna inte riskerar att hamna i skuggan av andra områden som äldreomsorg och skola samt att en hög kompetens kan utvecklas inom området.

När det gäller kommunens skyldighet att informera så är det positivt att en ny broschyr har färdigställts. Handläggarnas möjlighet att informera har varit begränsad på grund av att de är underbemannade och det har inneburit att en del brukare inte fått tillräcklig information. Länsstyrelsen utgår ifrån att förvaltningen fortsätter och intensifierar sina ansträngningar att besätta samtliga tjänster.

Beträffande uppsökande verksamhet bedömer Länsstyrelsen att uppdraget och ansvaret för en systematisk uppsökande verksamhet behöver formuleras tydligare och det bör klart framgå vilket ansvar olika befattningshavare har för olika former av uppsökande verksamhet.

SAMVERKAN MED INTRESSEORGANISATIONERNA

Länsstyrelsen utgångspunkter:

Av 15 § punkt 7 LSS framgår att till kommunens uppgifter hör att samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder.

Av FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning, framgår tydligt handikapporganisationernas roll att representera människor med funktionshinder.

Det finns ett kommunalt handikappråd som numera fungerar väl. Rådet består av tre politiker och tre ersättare, från organisationerna finns en från vardera HSO, Reumatikerförbundet, DHR, FUB och SRF. FUB träffar verksamhetschef och verksamhetsutvecklare med viss kontinuitet. De frågor som diskuteras är bland annat framtida boende.

Samverkan mellan organisationerna och förvaltningen fungerar också bra. I det handikappolitiska program som antagits har man tagit hänsyn till organisationerna. En organisation uppger att det finns en öppen dialog och korta kontaktvägar, en annan att relationerna mellan organisationerna och tjänstemän och politiker är goda. Det som inte fungerar bra enligt organisationerna är att de kommer in för sent i planeringsarbetet. Ibland blir organisationerna enbart informerade när allt är klart. En organisation anser att sektorn för samhällsbyggnad är urusel på att presentera planer i tid.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen konstaterar att det finns ett fungerande handikappråd som nu har funnit sina former. Samverkan mellan sektor socialtjänst och intresseorganisationerna fungerar också bra, men det bör förbättras när det gäller den framtida planeringen. Länsstyrelsen vill betona vikten av att det kommunala handikapprådet ges möjlighet att fungera som en *samrådsgrupp*. Detta innebär dels att information ges till rådet i så god tid att representanterna har möjlighet att sätta sig in i ärendena och dels att de synpunkter som rådet har blir beaktade *innan* beslut är fattade.

MÅL OCH PLANER

Länsstyrelsens utgångspunkter:

En första förutsättning för en verksamhet med god kvalitet är att det finns tydliga beslut i enskilda ärenden samt mål och planer för verksamheten. Målen skall vara en konkretisering av de övergripande målen i SoL och LSS och finnas på olika nivåer; från nämndens mål till individens mål. Utifrån mål på de olika nivåerna görs planer – alltifrån planer för t.ex. utbyggnad av verksamheter till planering för den enskilda individen.

Av verksamhetsplan 2003-2007, sektorn för socialtjänst framgår under rubriken Kvalitetsutveckling att ”I grunden för socialtjänstens insatser till enskilda ligger individuella beslut och arbetsplaner som fortlöpande följs upp och uppdateras. Systematisk uppföljning kommer att vidareutvecklas utifrån individuella uppföljningar till grund för verksamhetsförbättringar.”

Det finns en utarbetad plan för lokaler och särskilt boende (PSB) 2003-2007 inom socialtjänsten i Härryda. För handikappomsorgen finns planer bland annat på fem nya bostäder med särskild service, en daglig verksamhet för personer med autism och en servicebostad för psykiskt funktionshindrade. Det finns enligt verksamhetschefen en god framförhållning och det finns inga domar enligt SoL eller LSS som inte är verkställda. En organisation uppger emellertid att det är brist på bostäder.

Under 2002 har en gemensam vision för socialtjänsten utarbetats:

”I Härryda kommun har alla luft under vingarna!

För mig som arbetar i Socialtjänsten betyder detta att mitt arbete skapar möjlighet för individen att ta ansvar för sitt eget liv. Jag har individens perspektiv för ögonen. Mitt arbete är en del av individens helhet. Jag bemöter alltid andra med respekt. Jag arbetar för att människor ska ha möjlighet till gemenskap och goda relationer till andra. Tillsammans med andra bidrar jag till att människor lever ett gott liv i Härryda kommun.”

De övergripande målen, inriktningsmålen för handikappomsorgen, som bygger på FN:s standardregler, har under hösten 2002 antagits av kommunfullmäktige. En handlingsplan tas av kommunstyrelsen under 2003 och som

ett led i detta förankrar handikappomsorgen under 2003 de handikappolitiska målen i verksamheterna.

Gemensam inriktning för handikappomsorgen:

- o Principen om alla människors lika värde och rätt är utgångspunkten
- o De insatser som ges ska präglas av inflytande och självbestämmande, tillgänglighet och delaktighet samt kontinuitet och helhetssyn
- o Verksamheten inom handikappomsorgen ska utgå ifrån den enskildes behov och verka för att personer med funktionshinder ska uppnå de i lagen angivna intentionerna
- o Handläggningen och dokumentationen ska kännetecknas av hög rätts-säkerhet och behovsbedömningen utgå från ett helhetsperspektiv
- o Mötet med den enskilde ska kännetecknas av hög integritet, respektfullt bemötande och ett professionellt förhållningssätt
- o Verksamheten ska, för att uppnå helhetssyn och effektivt resursutnyttjande, aktivt samverka med den enskilde och dess företrädare, med brukarorganisationer samt med andra myndigheter.

Dessa inriktningsmål har brutits ned till mål för boende enligt LSS, daglig verksamhet enligt LSS, korttidsvistelse, personlig assistans, ledsagarservice, avlösarservice, boende för psykiskt funktionshindrade och daglig verksamhet för psykiskt funktionshindrade. De olika enheterna arbetar sedan vidare med visionerna och målen. På individnivå finns arbetsplaner kopplade till biståndsbedömningarna som följs upp. På det relativt nya korttidshemmet Björkhaga har man ännu inte hunnit med detta och när det gäller personlig assistans finns individuella planer i mycket få fall.

Fyra av fem intervjuade av personalen kände till de övergripande målen och målen på enhetsnivå. De individuella målen arbetade alla med.

Av de åtta brukarna, företrädare och anhöriga kände ingen till de övergripande målen eller enhetsmålen, en trodde dock att det säkert fanns. En anhörig och en brukare svarar att de är med i den individuella planeringen. Den som var anhörig till ett barn på korttidshemmet hade ännu inte deltagit i den individuella planeringen men hoppades att det var meningen. En anhörig säger att det var länge sedan hon var med på någon planering.

Av de 25 ärenden enligt LSS som Länsstyrelsen granskat hade fyra en individuell plan enligt 10 § LSS upprättad.

Länsstyrelsens bedömning:

Det är mycket positivt att det finns tydliga och adekvata mål på övergripande nivå och på verksamhetsnivå. Det återstår dock att förankra dessa hos brukarna, företrädare och anhöriga.

Det finns också tydliga och goda ambitioner att utarbeta individuella planer tillsammans med de enskilda brukarna. Länsstyrelsen anser dock att det är ett område som kan och bör förbättras.

RÄTTSSÄKERHET

Aktgranskning

Länsstyrelsen har granskat 25 ärenden enligt LSS. Ärendena valdes ut av Länsstyrelsen med utgångspunkt att granska ärenden för personer med olika insatser och i olika åldrar.

Vid de olika boendena och dagliga verksamheterna enligt LSS skall också finnas en viss basdokumentation som rör den enskilde. Det är arbetsledarens ansvar att bedöma hur mycket dokumentation som behöver finnas på arbetsplatsen. Den bör begränsas med hänsyn till den enskildes integritet, men kan å andra sidan i vissa delar vara nödvändig av medicinska skäl. Fakta om sjukdomar, medicinering och individuell planering bör finnas. Tillfälliga minnesanteckningar bör förstöras.

Enligt de ändringar som gjorts i socialtjänstlagen och som trädde i kraft den 1 januari 1998 skall även genomförandet av beslut enligt SoL dokumenteras. Denna dokumentation har Länsstyrelsen inte granskat.

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Förvaltningslagen (1986:223) är grunden för handläggningen av förvaltningsärenden. Dessa regler ska i princip tillämpas hos alla myndigheter på alla områden.

Varför är det viktigt med dokumentation?

- För att ha ett adekvat beslutsunderlag
- För att den enskildes rätt till insyn i sitt ärende ska vara möjlig
- För att ha ett underlag för vård- och behandlingsplanering
- För att uppföljning och omprövning i ärendet ska vara möjlig
- För att kunna upprätthålla en kontinuitet i vårdarbetet
- För verksamhetsplanering och statistik
- För de anställdas rättssäkerhet
- För att möjliggöra nämndens, revisorernas, Länsstyrelsens, Socialstyrelsens och JO:s tillsyn.

Länsstyrelsen har granskat akterna utifrån en checklista, som tar upp följande punkter:

- personakt
- ansökan/begäran om insats
- utredning/beslutsunderlag
- beslut
- handläggningstider
- verkställighet av beslut.

Personakt

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Samtliga handlingar som rör en enskild person eller familj ska förvaras i en personakt. Den är grunden för all dokumentation i ett enskilt ärende.

Personakter fanns i samtliga granskade ärenden.

Ansökan/begäran om insats

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Insatserna enligt LSS ska erbjudas den enskilde endast om han/hon begär det. Det ställs stora krav på lyhördhet för vad personen själv vill och önskar. Det är viktigt att ansökan kan göras på ett för den enskilde enkelt och obyråkratiskt sätt. Oberoende hur ansökan framställs ska ansökan behandlas med samma krav på rättssäkerhet och iakttagande av formella regler.

Socialtjänstlagen ställer inga formella krav när det gäller ansökningsförfarandet. Den som önskar bistånd eller annan social tjänst måste ta kontakt med en handläggare eller skicka in en ansökan med önskemålen. Det är handläggarens uppgift att vara lyhörd och fånga upp och hjälpa den enskilde att precisera sina önskemål.

Av de 25 granskade ärendena var tio omprövningar och i de övriga 15 fanns ansökan dokumenterad i alla ärenden. De ansökningar Länsstyrelsen tagit del av är anteckningar i journaler och utredningar. I de flesta fall framgick vilken insats som söktes, men i något fall var det otydligt.

Utredning/beslutsunderlag

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Det åligger handläggaren på den myndighet som tar emot ansökan att själv utföra eller införskaffa de utredningar som behövs. Det är särskilt viktigt att den enskilde eller hans företrädare lämnar ett uttryckligt samtycke, om information hämtas från någon annan. Utredning enligt LSS ska klarlägga huruvida den enskilde tillhör lagens personkrets, och om så är fallet, vilken av de tre persongrupperna. Personkretstillhörigheten ska provas varje gång någon begär en insats enligt LSS och sättas i samband med de särskilda insatser som söks. Utredningen ska klargöra funktionshindren och behovet av insatser. Det ska framgå om den enskilde får behovet tillgodosett på annat sätt. (Socialstyrelsens Allmänna Råd 1994:1 sid. 15-16 och 23-24.)

Socialtjänstlagen ska enligt 11 kap 1 § SoL utan dröjsmål inleda utredning om vad som genom ansökan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd. Ett beslut om bistånd ska föregås av en utredning. Utredningen ska klarlägga vilka behov av bistånd den enskilde har. Av utredningen bör framgå vad som föranleder ansökan, vilka insatser som söks, vilka behov som föreligger och om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Innan beslut fattas måste handläggaren avgöra om den information och utredning som införskaffats ska kommuniceras med den enskilde. Parts rätt att få del av uppgifter framgår av 16 och 17 §§ förvaltningslagen. Ärende får avgöras utan kommunikering bl.a. om det inte går emot part; om uppgiften saknar betydelse eller om det är uppenbart obehövt med kommunikering.

Av de granskade utredningarna är de flesta av god kvalitet. Orsak till ansökan, vilka insatser som söks, vilka behov som finns samt ifall behovet kan tillgodoses på annat sätt framgår i utredningarna. I några utredningar hänvisas till tidigare utredning som Länsstyrelsen inte haft tillgång till, vilket innebär att en bedömning av kvaliteten inte kunnat göras.

I de få ärenden där andra personer kontaktades under utredningen fanns samtycke noterat.

I ett ärende har en ansökan ev. omprövning om förlängning av insatsen kontaktperson endast noterats som en förlängning av uppdraget utan någon utredning som stöd.

I nästan alla utredningar finns en rubrik "Underrättelse enligt förvaltningslagen har skett". Det finns inget noterat under rubriken, däremot finns journalanteckningar som visar på att kommunikering skett i de allra flesta fall.

Beslut

Om ansökan bifalls är det tillräckligt att vederbörande får veta detta, t ex i ett brev eller genom ett protokollsutdrag. Om beslutet helt eller delvis innebär avslag på ansökan måste beslutet motiveras och besvärshänvisning ges. Motiveringar till avslag kan göras korta men får inte vara innehållslösa. Beslutet ska vara tydligt. Det ska dels framgå vad den enskilde sökt om dels vad han beviljats.

För dem som redan får en insats enligt någon av de lagar som upphävdes i och med att LSS infördes krävs inte något nytt beslut beträffande den pågående insatsen. Enligt 5 § Lag (1993:388) om införande av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska motsvarande insats enligt LSS anses beviljade utan särskilt beslut

I samtliga ärenden som granskats och där beslut fattats framgår vilket lagrum som gäller och vem som fattat beslutet. Syftet med insatsen framgår i alla ärenden utom två. I samtliga ärenden överensstämmer ansökan och beslut. I ett ärende har dock fattats beslut om ytterligare insats som inte finns angiven i ansökan och i något fall verkar ansökan ha "förhandlats" bort och beslutet rör en annan insats.

I tre ärenden har avslag givits och av dokumentationen framgår att besvärshänvisning lämnats i två av dem.

Handläggningstider

Enligt 7 § FL ska varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Detta innebär, enligt Länsstyrelsen att så fort en ansökan/begäran om insats gjorts ska utredning inledas utan dröjsmål, genomföras skyndsamt och leda till beslut inom rimlig tid. Vad som avses med rimlig tid får bli en bedömning i det enskilda ärendet. Något onödigt dröjsmål får inte uppstå.

Handläggningstiden är mycket kort i åtta ärenden, tiden mellan ansökan och beslut är kortare än en vecka. Sex ärenden avgjordes inom två månader och fyra inom tre månader. Två ärenden avgjordes fyra månader efter ansökan och i två ärenden sex månader efter ansökan.

Verkställighet av beslut

Enligt 27 § LSS och 16 kap 3 § SoL framgår att beslut fattade av nämnd gäller omedelbart. Av det följer att beslutet ska verkställas omgående. När det gäller beslut om särskilt boende måste beslutet verkställas inom rimlig tid. Vad som kan anses vara rimlig tid får bedömas från fall till fall men bör enligt Länsstyrelsen inte överstiga tre månader.

I de flesta ärenden med beslut om bifall fanns notering om när beslutet verkställes. Denna uppgift saknades i fem ärenden.

Vem som ansvarade för verkställigheten noterades i samtliga ärenden.

Uppföljning

Om förändringar inträffar som innebär att det aktuella beslutet inte längre motsvarar behovet, eller om den enskilde begär det, så ska en ny bedömning göras och nytt beslut fattas.

För att säkerställa en fortlöpande uppföljning kan det vara lämpligt att fatta beslut för en bestämd tidsperiod. När det gäller mer långtgående beslut, som bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS, är det istället lämpligt att det i beslutet antecknas tid för uppföljning.

Tidpunkt för uppföljning av beslut fanns noterad i de flesta ärenden med beslut om bifall till ansökan. I fyra fall var det inte aktuellt med uppföljning eftersom de avsåg engångsinsatser. I ytterligare fyra ärenden fanns ingen notering om uppföljning.

Länsstyrelsens bedömning:

Länsstyrelsen bedömer att rättssäkerheten i Hälaryda kommun i stort sett är tillgodosedd men handläggningstiden är oacceptabelt lång i vissa ärenden.

Länsstyrelsen vill påpeka att det är viktigt att ansökan dokumenteras på ett tydligt sätt. Insatser kan ges endast om den enskilde begär det. Länsstyrelsen anser också att en utredning bör vara fullständig och inte hänvisa till en tidigare som den enskilde kanske inte har tillgång till. Det är också viktigt att försäkra sig om att besvärshänvisning lämnas i de fall beslutet går sökande emot och att detta dokumenteras.

Det är positivt att det finns notering om när beslut verkställts och vem som ansvarar för verkställigheten.

KVALITET I VERKSAMHETEN

Kvalitetskriterier enligt LSS och SoL:

Insatserna skall:

- vara lätt tillgängliga
- stärka förmågan att leva ett självständigt liv
- vara anpassade till individuella behov.

Genom insatserna skall den enskilde tillförsäkras:

- Goda levnadsvillkor
- Full delaktighet i samhällslivet (rätten till fritid och kultur).

Verksamheten skall:

- vara grundad på rätten till självbestämmande och integritet
- ge god service och omvårdnad.

Resurser för att genomföra insatserna

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Enligt 6 § LSS skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.

Den viktigaste resursen i verksamheten med funktionshindrade är personalen.

LSS är en rättighetslag, vilket innebär att en enskild har en absolut rätt till insatser enligt 9 § LSS, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Resursbrist är i sådana fall inte ett skäl för att inte ge insatser.

Tillräckligt med personal

Habiliterings/vårdpersonal

Det finns tillräckligt med personal på de flesta enheter enligt ledning, personal, brukare och anhöriga. Däremot kan man alltid önska fler. En neddragning har gjorts på vikarier och effekterna av det ska följas upp.

När det gäller psykiskt funktionshindrade skulle det till den dagliga verksamheten, enligt enhetschefen, behövas ytterligare två och en halv tjänst för att ha en bra kvalitet i verksamheten. Vid tidpunkten för Länsstyrelsens tillsyn fanns ett sparbeting lagt på denna verksamhet som innebar en nedskärning med en tredjedel, vilket skulle innebära att flera personer inte skulle få sina behov tillgodosedda. Länsstyrelsen har nu informerat sig om att detta sparbeting har tagits tillbaka och att verksamheten fått ett mindre tillskott.

Handläggare

Vid tiden för tillsynen fanns inte tillräckligt med handläggare. Det finns tjänster, men man har inte lyckats tillsätta dessa.

Enhetschefer

De nio enhetscheferna har alla budget, personal och verksamhetsansvar. Det finns tillräckligt med enhetschefer förutom för personlig assistans som enligt verksamhetschefen behöver organiseras på ett annat sätt. Intresseorganisationerna anser att det inte finns tillräckligt med personal inom området personlig assistans, både på tjänstemannasidan och som personliga assistenter.

Enligt den intervjuade personalen ger enhetscheferna dem det stöd de behöver i arbetet. De har arbetsplatsmöte varannan vecka, någon en gång i månaden, men har för övrigt kontakter flera gånger i veckan både när enhetschefen är på enheten och via telefon. En uttrycker att stödet förutsätter att personalen är tydlig vid mötena och säger det de vill. Enhetscheferna anser att de knappt hinner med arbetsledning till personalen. Enhetschefen för

personlig assistans anser att det för närvarande är svårt att finnas tillgänglig på grund av arbetsbelastningen.

Enhetscheferna får stöd av verksamhetschefen som de träffar var tredje vecka trots att hon är "superstressad". Det stödet är inte tillräckligt men de har också bra stöd i varandra.

Kompetent personal

Habiliterings/vårdpersonal

De allra flesta har minst vård och omsorgsutbildning på gymnasienivå. Det finns en blandning av utbildningar som undersköterskor, habiliteringspedagoger, habiliteringsassistenter, fritidsledare, mentalskötare, förskollärare. När det gäller de som arbetar med personer med psykiska funktionshinder så är det viktigt med en bred kompetens. Flera har gått omvårdnadsprogrammet med inriktning psykiatri, mentalskötare och rehabiliteringsassistenter.

En kompetensutvecklingsplan håller på att utarbetas för all personal. Personalen har fått fylla i sina önskemål och väntar på den färdiga planen. Några bland de intervjuade anser att de får tillräckligt med kompetensutveckling medan andra har önskemål om mer. Någon har fått veta att trots att de fyllt i sina önskemål så är de inte prioriterade detta år. Enligt enhetscheferna försöker man att tillgodose behoven utifrån planen, men en del av önskemålen är inte relevanta och det finns begränsat med pengar. Den kompetensutveckling som personal deltagit i under de senaste två åren är bland annat en utbildning i 60 poäng vård och omsorg, kurs i taktil stimulering, självförsvar, TEEACH, om autism, bemötande och olika föreläsningar.

Personal har eller har haft handledning under olika perioder. De får handledning om det finns behov. En av de intervjuade upplevde dock att det saknades resurser för det.

De intervjuade brukarna och anhöriga var alla nöjda med så gott som all personal de hade kontakt med.

Enhetschefer

Samtliga enhetschefer har en högskoleutbildning. Alla har nyligen gått en längre ledarutbildning. De har också handledning.

Handläggare

Handläggarnas utbildningsbehov ses över för närvarande. En av intresseorganisationerna har synpunkter på handläggarnas kompetens när det gäller bemötande och sitt uppdrag. En organisation uppger att de ofta får klagomål på kommunens handläggare av färdtjänstärenden.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör bedömningen att det finns tillräckligt med habiliterings/vårdpersonal i de olika verksamheterna.

Verksamhetschefens och enhetschefernas ansvarsområden är dock stora och konsekvenser som kan uppstå på grund av det är bland annat, stagnation i utvecklingen, en personalgrupp som känner sig utlämnad, informella ledare, svårigheter för enskilda och anhöriga att föra fram synpunkter och högre arbetsbelastning på vårdpersonal.

Handläggningstiderna i vissa enskilda ärendena är längre än nödvändigt, troligen beroende på att en tjänst är obesatt.

Länsstyrelsen bedömer att flertalet av personalen på olika nivåer har en god kompetens. Det är mycket positivt att ett systematiskt arbete med kompetensutveckling har startat för att bibehålla och öka personalens kompetens.

Övriga resurser

De åtta bostäder med särskild service i Härryda är fullvärdiga, dvs. de enskilda har egen lägenhet med kokmöjligheter och hygienutrymmen. I gruppboendena bor i regel fem personer och i serviceboendena sju till åtta. Vid de gruppboenden Länsstyrelsen besökt finns stora och tydliga skyltar utanför med texten med gruppboende och namnet på gruppboendet.

Enligt verksamhetschefen och handläggarna finns det tillräckligt med bostäder idag och just nu två tomma lägenheter. En planering för tillkommande behov finns, men det händer också att det kommer till personer som man inte känner sedan tidigare. De situationerna har de löst genom att vända sig till andra kommuner. Personer med förvärvade hjärnskador bor idag vid kommunens äldreboenden, men det finns en planering för framtida boende. FUB har i sitt svar till Länsstyrelsen angett att det är en brist på bostäder.

När det gäller personlig assistans och ledsagning finns vissa svårigheter med att rekrytera personal och verkställa beslut särskilt för dem som har få timmar. Intresseorganisationerna anser att resurserna är knappa och att anhöriga som är anställda som personliga assistenter särbehandlas.

Kontaktpersoner har varit svåra att rekrytera, men den handläggare som är ansvarig för det har varit bland annat på skolor och informerat och även affischerat. Handläggarna tror att enhetscheferna anser att de är "snåla" med att bevilja kontaktperson, men de bedömer behovet och har inga ekonomiska eller politiska krav som styr.

Behoven av daglig verksamhet kan i stort tillgodoses i kommunen förutom de vuxna personer som har en förvärvad hjärnskada där man köper platser i närliggande kommuner. Det finns dock diskussioner om att ha verksamheten i kommunen.

Avlastning och korttidsvistelse för barn och ungdom tillgodoses idag genom det korttidshem som nyligen öppnats, stödfamiljer och lägervistelser.

Enligt handläggarna har många familjer med funktionshindrade barn ett tungt ansvar, trots avlastning och korttidsvistelse. I tre fall bor barn i bostäder med särskild service för barn och ungdom i annan kommun. Härryda har idag ingen bostad med särskild service för barn och ungdom.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen konstaterar att de resurser i form av olika insatser som finns i Härryda kommun i stort sett räcker till för att tillgodose de behov som finns för personer med funktionshinder. Området personlig assistans har dock vissa svårigheter som är väl kända inom organisationen.

Länsstyrelsen konstaterar också med tillfredsställelse att bostäderna med särskild service är fullvärdiga och att det bor ett litet antal i personer i både gruppboendena och serviceboendena. Enligt förarbetena till LSS lagstiftningen och i den skrift som Socialstyrelsens gett ut om stöd för rättstillämpning och handläggning sägs bland annat att bostaden är den enskildes privata och permanenta hem och den skall inte ha institutionell prägel. Länsstyrelsen anser att de skyltar med text gruppboende och bostadens namn ger intryck av institution och bör tas bort.

Innehållet i verksamheten

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Det bör finnas en koppling mellan beslut, mål och planer och det konkreta innehållet i verksamheten. Det bör finnas ett bra förhållningssätt, möjligheter till metodutveckling och bra rutiner.

Bra rutiner

Personalen på de olika enheterna beskrev hur det försöker att ta individuella hänsyn och inte låta rutiner styra. ”Rutiner ger trygghet men får inte ta över.” Någon ansåg att det fanns stora möjligheter att ordna aktiviteter utifrån de boendes intressen.

Integritet

När det gäller boende har alla egna lägenheter med hela namnet på dörren och egna nycklar. De flesta har också egen brevlåda. Personalen beskriver att de inte går in i lägenheterna utan att knacka eller när de inte är hemma. Enhetscheferna påpekar att det gäller att tänka till och vara uppmärksam på att inte gå in till någon när de inte är hemma. När det gäller boendestödet till personer med psykiska funktionshinder gör man i arbetsplanen upp att personalen får ta hjälp av låssmed eller polis i vissa situationer.

På korttidsboendet kan det vara vissa integritetsbrister i hygienutrymmena eftersom dessa är gemensamma, men de tänker på det och använder skärmvägg. Det är inte heller alltid möjligt att stänga dörren om sig eftersom personalen måste ha tillsyn över hela gruppen.

Självbestämmande och valfrihet

Handläggarna arbetar individuellt och försöker inte tvinga insatser på någon. Det finns vissa begränsningar i utbudet när det gäller daglig verksamhet, vilket gör att den enskilde inte har så stora valmöjligheter. Handläggarna ser dock behoven och arbetar med att hitta olika dagliga verksamheter.

Enligt enhetscheferna bestämmer brukarna rätt mycket själva, men det beror på handikappets grad. Personalen försöker vara flexibla men samtidigt pedagogiska. Enhetschefen för personliga assistans anser att det vore bra om brukarna inte fick byta assistent så lätt eftersom det rubbar allas schema.

Personalen på en gruppbostad försöker i möjligaste mån att de boende får bestämma och välja själva, men det är bara en som kan tala om tydligt vad han vill och han bestämmer helt själv. De som kan tar själva fram kläder. De boendes intressen styr aktiviteterna. På ett annat boende har brukarna egna möten där personalen inte deltar, vilket är mycket positivt. De kan också välja om de vill äta gemensamt eller i sin egen lägenhet. På gruppboenden för psykiskt funktionshindrade har man husmöten där de boende skriver listor vad de vill göra,

Inom den dagliga verksamheten på Solhem finns ett roterande schema, men vissa väljer att inte vara i köket t.ex. Alla väljer vad de vill göra. Det finns mycket att välja på och finns inga hinder.

De som har korttidsboende får den tid de önskar och erbjuds i första hand Björkhaga, det egna korttidshemmet. På Björkhaga känner personalen barnen och har lärt sig deras olika sätt att kommunicera.

Intervjuerna med brukare och anhöriga bekräftar att de enskilda kan både välja och bestämma mycket själva och att personalen uppmuntrar det. En brukare uttryckte sig ”jag bestämmer allt själv” en anhörig ”personalen är nog med att hon ska bestämma själv”.

Verksamhetsmålet för gruppboenden för funktionshindrade med förstånds-handikapp i kommunen ”Skapa trygghet och visa respekt för de boendes självbestämmande och integritet” innebär bland annat:

- o All hjälp och stöd skall lämnas på ett sådant sätt att de boende utvecklar sin egen förmåga och vilja att ta tillvara sina egna resurser.
- o Hjälpa de boende genom att vara lyhörd och tolka de behov de inte kan ge uttryck för.
- o Hjälpa de boende till en identitet och personlig utveckling.

Delaktighet i samhället

Det finns stora möjligheter att vara delaktig i samhället för de funktionshindrade i Härryda kommun enligt samtliga intervjuade. Brukarna deltar i många olika aktiviteter mest individuellt men även i grupp. En anhörig uttryckte det ”Det händer saker hela tiden.” Exempel på aktiviteter är teater, dans, bio, ridning, fika, delta i olika aktiviteter på kulturhuset, utflykter till Göteborg och Borås, bowling, Hälsans hus, besök på bibliotek. En brukare som intervjuades är själv med i en teatergrupp.

FUB anser att det är en brist att det inte finns någon fast fritidsaktivitet i kommunen. Det finns just nu ett projekt som finansieras av ungdomsstyrelsen.

Fritid och kultur i bostaden

Tidningen 8 sidor och läsombud finns på de olika boendena. Högläsning från morgontidning och diskussioner förekommer dagligen på ett boende. Personal och brukare tittar också gemensamt på nyheter på TV. Man lånar också böcker och filmer på biblioteket.

Metodutveckling

Handikappomsorgen i Härryda har en person anställd som verksamhetsutvecklare och som samtidigt är arbetsledare för handläggarna.

Det finns system med kontaktpersoner i personalgruppen för brukarna på boendeenheterna och det fungerar bra på vissa och mindre bra på andra. I kontaktmannaskapet ingår att hålla kontakt med anhöriga och närstående, kontakt med den dagliga verksamheten osv. Kontaktperson utses på olika sätt men oftast av personalen. En person på ett boende har själv valt vem han vill ha som kontaktperson.

På de olika dagliga verksamheterna arbetar man en hel del med begåvningsstödjande hjälpmedel som tecken, pictogram, bliss, datahjälpmedel, pek-skärm, kommunikationsböcker där de enskilda själva är delaktiga, digitalbilder och digitalfilmkamera. På boendena har man prövat med bilder, pictogram och bliss. Digitalkamera finns på boendena också. En av de intervjuade anhöriga anger att de själva får föreslå olika hjälpmedel. Enligt verksamhetschefen och enhetscheferna finns det mycket att göra inom detta område och man har börjat diskutera med den nya basrehabiliteringen i kommunen hur det ska bli bättre.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen kan konstatera att det finns en hög medvetenhet bland all personal om rätten till integritet i boende och på korttidshem. Rätten till integritet motverkas dock av de stora och tydligt utmärkande skyltar med gruppbo-stadens namn som kommunen placerat ut.

De enskildas självbestämmande, valfrihet och delaktighet i samhället begränsas givetvis av handikapp, men har enligt Länsstyrelsens uppfattning en hög prioritet i kommunens olika verksamheter. Länsstyrelsen ser användandet av begåvningsstödjande hjälpmedel som en viktig metod för att öka de funktionshindrades självständighet och delar verksamhetschefens och enhetschefernas bedömning att det är ett förbättringsområde som bör prioriteras. Länsstyrelsen är dock tveksam till om verksamheten som rör personlig assistans och ledsagning lever upp till de mycket stora krav på självbestämmande och valfrihet för den enskilde som lagstiftningen anger. Det är mycket positivt att det i kommunen finns en tjänst för verksamhetsutveckling av handikappomsorgen.

Metoder för uppföljning och egenkontroll

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Det måste finnas metoder för uppföljning och egenkontroll, för att kunna avgöra om insatserna motsvarar beslut, mål och planer. Uppföljning sker genom individuella uppföljningar, brukarundersökningar, hantering av klagomål och avvikelserapporter eller på andra sätt. En förutsättning för uppföljning och egenkontroll är att insatserna har dokumenterats, både i handläggningen och i genomförandet.

Socialstyrelsen har gett ut föreskrifter och allmänna råd om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS (SOSFS 1996:17 (S)). Enligt dessa skall anmälan göras till Länsstyrelsen om en person allvarligt skadas eller riskerar att skadas i samband med verksamheten och skadan inte inträffar i hälso- och sjukvården.

Sedan 1999 finns en paragraf i socialtjänstlagen, 14 kap 2 § som brukar kallas Lex Sarah. Där framgår att var och en som är verksam inom omsorger om äldre människor eller människor med funktionshinder skall anmäla till socialnämnden om de uppmärksammar något allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild.

Det finns en kvalitetsplan med angivande om vad den ska innehålla. Vid tidpunkten för Länsstyrelsens granskning hade man börjat med rutiner för klagomålshantering. Dessa rutiner är nu klara. Klagomål hanterades tidigare på olika sätt inom de olika enheterna. Inom hela sektorn socialtjänst görs brukarenkäter och fokusgrupper som ska följas upp och redovisas till kommunstyrelsen.

I övrigt hänvisas till vad som skrivits under Beslut, mål och planer.

Det finns rutiner för Lex Sarah och för personskador enligt SOSFS 1996:17 som är väl kända hos samtlig personal som Länsstyrelsen intervjuat. Vid en enhet hade en anmälan enligt Lex Sarah också gjorts.

Länsstyrelsens bedömning

Det är positivt att en kvalitetsplan och rutiner för klagomålshantering tagits fram.

Att personalen har kunskap om sina skyldigheter att anmäla personskador och missförhållanden i vården samt att det finns väl kända rutiner för detta är mycket positivt.

FYSISK TILLGÄNGLIGHET I KOMMUNEN

Länsstyrelsens utgångspunkter:

Riksdagen har i maj 2000 antagit en nationell handlingsplan för handikappolitiken – Från patient till medborgare (Prop. 1999/2000:79). Av handlingsplanen framgår att de nationella målen är:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,*
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet,*
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder*

Det finns ett handikappolitiskt program som bygger på FN:s standardregler där bland andra handikapprådet varit delaktiga.

Färdtjänsten fungerar inte bra enligt många av de intervjuade. Enligt verksamhetschefen finns ett uppdrag för verksamhetschefen för trafiken i kommunen att titta på detta.

En del av tjänstemännen påpekar att det är en stor brist att det inte finns någon "Trygga Rundan" i Härryda. Det har påtalats tidigare i projektet för uppsökande verksamhet mot äldre.

En av intresseorganisationerna påpekar att det inte finns någon kommunal lättläst information och att taltidningen har en osäker framtid, en annan organisation anser däremot att tillgängligheten är i stort sett tillfredsställande och kommunen är mån om att göra förbättringar hela tiden. Det handikappolitiska programmet som nyligen antagits ger förhoppningar inför framtiden.

SRF anser att den fysiska miljön försämras för synskadade i takt med att rondeller och passager byggs och övergångsställen tas bort. De har förslag på att behålla trottoarkanter så att synskadade kan känna vara gatan börjar och att det finns en avfasning bredvid till gatunivå för rullstolsburna. Torgytan utanför Systembolaget i Mölnlycke centrum är samtidigt ett brett gångstråk fullt av hinder av många slag. För den synhandikappade som har svårt att orientera sig är det till stor hjälp om det finns en avgränsande markering på ena sidan av gångbanan. Torget mynnar ut i en bred passage och innan man vet ordet av är man mitt ute i en bil- och busstrafikerad gata. Samma förhållande är det vid den hårt trafikerade Allén mellan Kulturhuset och Hulebäcksgymnasiet. Norr om Biblioteksvägen finns omotiverade trappformationer som orsakat att människor fallit och slagit sig. Sammanfattningsvis anser SRF att den fysiska miljön i Mölnlycke centrum inte uppfyller målen för en trygg och tillgänglig miljö för de synhandikappade.

Länsstyrelsens bedömning:

Länsstyrelsen gör bedömningen att de brister som finns i kommunen när det gäller tillgängligheten kommer att bli föremål för det numera välfungerande handikapprådets uppmärksamhet. Därigenom utgår Länsstyrelsen från att bristerna kommer att kunna avhjälpas successivt.

Länsstyrelsen granskar inte färdtjänstens utformning och innehåll, eftersom denna inte är en insats enligt SoL eller LSS.

Södra Hamngatan 3, 403 40 GÖTEBORG
Telefon 031-60 50 00, Fax 031-60 51 41. ISSN 1403-168X